

L.

**ΟΜΙΛΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟ ΕΣΠΕΡΙΝΟ
ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ**

29-6-2026

*«Οὐρανόθεν τὴν κλῆσιν παρὰ Χριστοῦ, κομισάμενος ὡφθης κήρυξ φωτός,
πᾶσι τοῖς τῆς χάριτος, καταλάμπας διδάγματι...»*

Προσφωνήσεις

Ἡ ἀποστολικότητα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ ιδιότητά Της νά ἀνάγεται ἱστορικά καί πνευματικά στούς Ἁγίους Ἀποστόλους. Συνεχίζει τό ἔργο τους, τηρώντας ἀδιάκοπη τή διδασκαλία καί τήν ἱεραποστολική Της ταυτότητα, μέ βάση τήν ἄρρηκτη *«ἀποστολική διαδοχή»* τῶν Ἐπισκόπων ἀπό τόν Ἰησοῦ Χριστό. Ἡ ἀποστολικότητα ἐδραιώνεται σέ τρεῖς ἄξονες:

Στήν **ἱστορική Συνέχεια**: Κάθε ἐπίσκοπος χειροτονεῖται σέ μιᾷ ἀδιάκοπῃ αὐτοσυνέχειᾳ, πού φτάνει πίσω στούς ἰδίους τοὺς Μαθητές τοῦ Χριστοῦ.

Στήν **Πίστη καί Διδασκαλία**: Ἡ Ἐκκλησία διαφυλάσσει ἀνόθευτη τήν ἀποστολική παράδοση, τά Μυστήρια καί τίς Γραφές.

Στό **Ἱεραποστολικό Ἔργο**: Δέν εἶναι κάποιο στατικό ἴδρυμα, ἀλλά

συνεχίζει τήν ἀποστολή τῶν Ἀποστόλων γιά τή διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου στόν κόσμο.

Τήν ἀποστολικότητα τῆς Ἐκκλησίας ἐκφράζει ἡ ἀνόθευτη διδασκαλία τῶν Ἀποστόλων καί τό σύστημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως, καθώς καί ἡ ἐνότητα τῶν Ἐπισκόπων μέ τοὺς Ἀποστόλους διά τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς, τῆς συνέχειας τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος τό ὁποῖο μεταδίδεται διά κανονικῆς χειροτονίας τῶν Ἐπισκόπων. Ἡ ἀποστολική διαδοχή εἶναι ἡ λυδία λίθος πού ἀποκαλύπτει τήν ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας, διακρίνοντάς Την ἀπό κάθε ἄλλο αἱρετικό ἢ σχισματικό σύστημα.

Στό Σύμβολο τῆς Πίστεως ὁμολογοῦμε ὅτι πιστεύουμε *«εἰς Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καί Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν»*. Πρῶτος Ἀπόστολος εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἀπεσταλμένος τοῦ Πατρὸς *«Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ Πατήρ, καὶ γὰρ πέμψω ὑμᾶς»* (Ιω. 20, 21).

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὁμιλεῖ γιά τόν Ἀπόστολο καί Ἀρχιερέα τῆς Ὁμολογίας ἡμῶν, τόν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστό: *«Κατανοήσατε τόν Ἀπόστολον καί Ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν»* (Εβρ. 3, 1). Ὁ Υἱὸς καί Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀπεστάλη ἀπὸ τόν Πατέρα Του. Ἐπειτα, ὁ Χριστός ἀπέστειλε τοὺς Ἀποστόλους: *«Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ Πατήρ»* εἶπε ὁ Ἰδιος, *«καὶ γὰρ πέμψω ὑμᾶς»* (Ιω. 20, 21), μάλιστα *«ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων»* (Ματθ. 10, 16). Ἀπεστάλησαν οἱ Ἀπόστολοι *«ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων»*, διότι οἱ λύκοι ζοῦν ζωὴν βίου, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος πλάστηκε *«κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ»*, καλούμενος ἀπὸ τό αὐτεξούσιο *«κατ' εἰκόνα»*, στό *«καθ' ὁμοίωσιν»*, στή θέωση καί τόν ἁγιασμό. Εἶναι, λοιπόν, Ἀποστολική ἡ Ἐκκλησία μας διότι στηρίζεται στόν Χριστό, πού εἶναι ὁ Ἀπόστολος καί ὁ Ἀρχιερεὺς τῆς Ὁμολογίας, καί διότι διαδόθηκε αὕτη ἡ πίστη σέ ὅλο τόν κόσμο διά τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων.

Ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι Ἀποστολική ἀκριβῶς ἐπειδὴ εἶναι πατερική, ἀφοῦ οἱ Πατέρες εἶναι διάδοχοι τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, οἱ ὅποιοι συνιστοῦν κρίκους πού μάς μεταφέρουν τήν ζωντανή παράδοση. Καί ἡ θεολογία πού κήρυξε ἡ πρώτη Ἐκκλησία, προέρχεται ἀπό τή Θεολογία τῆς ἐμπειρίας τῶν Ἁγίων Πατέρων, πού μεταφέρουν βίωμα. Γράφει ὁ Ἀπ. Πέτρος: «*Οὐ γάρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τήν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καί παρουσίαν ἀλλ' ἐπόπται γενηθέντες τῆς Ἐκείνου μεγαλειότητος*» (Β' Πέτρου 1, 16).

Ὡς θαυμαστός ἐπόπτης ὁ Ἀπ. Παῦλος εἶπε: «*Οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων· εἶτε ἐν σῶματι οὐκ οἶδα, εἶτε ἐκτὸς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεός οἶδεν· ἀρπαγέντα τόν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ*» (Β' Κορ. 12, 2). Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής ἐρμηνεύει ὅτι οἱ τρεῖς οὐρανοί εἶναι οἱ τρεῖς καταστάσεις τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ἥτοι ἡ κάθαρση τῆς καρδιάς, ὁ φωτισμός τοῦ νοῦ καί ἡ θέωση. Ὅποιοι ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι καθαρῶν τήν καρδιά του ἀπό τὰ πάθη, εἶναι σὲν πρῶτο οὐρανό, ὅταν προσεύχεται μέ τήν καρδιά του εἶναι στόν δεύτερο οὐρανό, καί ὅταν φθάνει στήν ἐμπειρία τῆς θεοπτίας, τότε βιώνει τόν τρίτο οὐρανό.

Καί συνεχίζει ὁ Ἀπ. Παῦλος, ὅτι μετὰ ἀπό τοὺς τρεῖς οὐρανοὺς «*ἤρπάγη εἰς τόν Παράδεισον καί ἤκουσε ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξόν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι*». Πρόκειται γιά ἐμπειρία ὑπὲρ γνώση καί ὑπὲρ νόηση καί ὑπὲρ ὄραση. Εἶναι μία ἐμπειρία πού βιώνει μέ ὅλες τίς αἰσθήσεις, ἀφοῦ ὅλες οἱ αἰσθήσεις τοῦ θεόπτη γίνονται μία αἴσθησις. Εἶναι τὰ ἄκτιστα ῥήματα πού ἀκούει, κατὰ τή θεοπτική ἐμπειρία, ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος, πού μποροῦν νά μεταδοθοῦν μέ κτιστά ῥήματα, νοήματα καί εἰκονίσματα.

Οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι, δέν ἦταν φιλόσοφοι οὔτε ἠθικολόγοι, δέν ἦταν ἀπλῶς ἄνθρωποι μέ καλή διάθεση καί ιεραποστολικό πνεῦμα. Εἶχαν φθάσει στήν ἐμπειρία, στόν τρίτο οὐρανό, ἀρπαγμένοι στόν Παράδεισο καί ἤκουσαν ἄρρητα ῥήματα, τὰ ὅποια μετέφεραν μέ ῥήματα κτιστά, μέ λόγια πού μποροῦσαν νά εἰπωθοῦν καί νά κατανοηθοῦν.

Ὁλόκληρο τό μυστήριον τῆς χριστιανικῆς πίστεως εἶναι ἡ Ἐκκλησία καί ὁλόκληρο τό μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Θεάνθρωπος. Καί ὁλόκληρο τό μυστήριον τοῦ Θεανθρώπου ἔγκειται στό γεγονός ὅτι ὁ Θεός ἔγινε «*σάρξ*», ἄνθρωπος, ὅτι στό ἀνθρώπινο σῶμα κατοίκησε ὅλο τό πλήρωμα τῆς Θεότητάς Του, μέ ὅλες τίς θεῖες δυνάμεις καί τελειότητες, μέ ὅλο τό μυστήριον τοῦ Θεοῦ. (Κολ. 1, 19). Τό Εὐαγγέλιον τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ συνοψίζεται στό ἐξῆς μήνυμα: «*Μέγα ἐστὶ τό τῆς εὐσεβείας μυστήριον: ὁ Θεός ἐφανερώθη ἐν σαρκί*» (Α' Τιμ. 3, 16). Κατά τόν θεόσοφο Ἀπόστολο, ὁ Θεός Πατήρ διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος «*ἔδωκε*» τόν Θεάνθρωπο, «*κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἣτις ἐστὶ τό σῶμα Αὐτοῦ, τό πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου*» (Ἐφ. 1, 22-23).

Ὁ Θεάνθρωπος καί ἡ Ἐκκλησία Του εἶναι τό πᾶν διὰ τὰ σύμπαντα. Ὅντως «*αὐτός ἐστὶ πρὸ πάντων καί τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε*» (Κολ. 1, 17). Εἶναι Θεός, Δημιουργός, Προνοητής, Σωτήρας. Εἶναι ἡ Ζωὴ τῆς ζωῆς,

καί τό Ὅν τοῦ ὄντος, καί ἡ ὑπαρξη τῆς ὑπάρξεως: «*ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τά πάντα*» (Κολ. 1, 16). Αὐτός εἶναι ὁ σκοπός παντός τοῦ ὑπάρχοντος.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ Θεάνθρωπος Χριστός, παρτεινόμενος στούς αἰῶνες, σέ ὅλη τήν αἰωνιότητα. Ὅλες οἱ θεανθρώπινες αἰσθήσεις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀπό Αὐτόν, ἐν Αὐτῷ καί δι' Αὐτοῦ. Ὅλα τά ἅγια μυστήρια καί οἱ ἅγιες ἀρετές στήν Ἐκκλησία, μέ τίς ὁποῖες καθαριζόμεθα, ἀναγεννώμεθα, μεταμορφωνόμεθα, ἀγιαζόμεθα, χριστοποιούμεθα, θεανθρωποποιούμεθα, γίνονται ἐκ τοῦ Πατρός διά τοῦ Υἱοῦ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι, ἀκριβῶς λόγω τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου μέ τήν ἀνθρώπινη φύση μας στό θαυμαστό Πρόσωπο τοῦ Θεανθρώπου. Διότι ὁ Θεάνθρωπος Κύριος Ἰησοῦς, τό δεύτερο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, εἶναι τό **πᾶν** στήν Ἐκκλησία, καί ἡ Κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ Ἐκκλησία τό Σῶμα Του.

Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι θεανθρώπινο ἐργαστήριο ὅπου οἱ ἄνθρωποι χριστοποιοῦνται, θεοῦνται, μεταμορφώνονται σέ θεανθρώπους κατὰ χάριν, σέ χριστούς κατὰ χάριν, σέ θεοὺς κατὰ χάριν. Ἡ θεανθρώπινη καθολικότητα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μία διαρκὴς κατὰ χάριν χριστοποίηση τοῦ ἀνθρώπου. Τά πάντα καί οἱ πάντες συνάγονται στόν Θεάνθρωπο Χριστό, καί τά πάντα βιώνονται ἐν Αὐτῷ ὡς δικὰ μας καί οἰκεῖα, ὅπως ζεῖ ἕνας ἀδιαίρετος θεανθρώπινος ὀργανισμός. Ἡ ζωὴ στήν Ἐκκλησία εἶναι μία θεανθρώπινη καθολικοποίηση, μία κατὰ χάριν θέωση θεανθρωποποίησης, τριαδοποίησης καί ἐκκλησιοποίησης.

Ὅπως ἡ Ὑπόστασις τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ εἶναι μία καί μοναδική, ἔτσι καί ἡ Ἐκκλησία εἶναι μία καί μοναδική, δι' Αὐτοῦ, ἐν Αὐτῷ καί ἐπ' Αὐτοῦ θεμελιωθεῖσα. Ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας ἀπορρέει ἀπὸ τήν ἐνότητα τοῦ Προσώπου τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ. Ὡς ὁ μοναδικός θεανθρώπινος ὀργανισμός, δέν εἶναι δυνατόν νά διαιρεθεῖ. Ὡς Θεανθρώπινη ὀργάνωση, ἔχει μέσα Τῆς Θεανθρώπινα καί ἀδιαίρετα: τήν πίστη, τήν ἀγάπη, τήν ἀλήθεια, τό Βάπτισμα, τήν Εὐχαριστία, τήν Ὅποια μᾶς παρέδωσε ὁ Κύριος καί τήν παρέλαβε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «*Ὑγὼ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου*» (Α' Κορ. 11, 23). Παράδοση εἶναι ἐδῶ τό μέγα μυστήριο τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας, πού ἀποτελεῖ το θεμέλιον τῆς σωτηρίας μας. Γράφει πάλι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στοὺς Κορινθίους: «*Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ Εὐαγγέλιον ὃ εὐαγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἐστήκατε, δι' οὗ καὶ σώζεσθε*. (Α' Κορ. 15, 1). Εἶναι συνεπῶς ὑπόθεση σωτηρίας καί ὄχι μιά φιλοσοφικὴ σκέψη, ἕνας προτεινόμενος διάλογος γιὰ τά τρέχοντα καί τά ἐφήμερα. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος κηρύττει ἐλπίδα, πού ὁδηγεῖ στὴ λύτρωση καί πραγμάτωση τοῦ σκοποῦ, γιὰ τὸν ὅποιο ἔρχεται ὁ κάθε ἄνθρωπος στόν κόσμον. Ὅλα τά ἄλλα εἶναι ἀνάξια λόγου, ἐνώπιον τῆς ὑπέρατης ἐλπίδας τῆς σωτηρίας. Κορυφαία δήλωσις: «*Πάντα ἡγοῦμαι σκύβαλα, ἵνα Χριστὸν κερδήσω*» (Φιλιπ. 3, 8)

Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι,

Πρεσβύτεροι και Διάκονοι,
 Άδελφοί μου αγαπητοί,

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἰδιαίτερα εὐλογημένη, γιατί δέχτηκε τό Εὐαγγέλιο ἀπό τόν ἴδιο τόν Ἀπόστολο Παῦλο. Ἐκεῖνος πού ἀνέβηκε ἕως τρίτου οὐρανοῦ, ἀνέβηκε καί σέ τοῦτο τόν βράχο, γιά νά κηρύξει τή ζητουμένη ἀλήθεια, τήν Ὅποια ὑπήγαγε στήν ἐλπίδα «*Ἀγνώστῳ Θεῷ*». Ὁ Ἀπόστολος χρησιμοποίησε τόν ἐμβληματικό χώρο τῆς Πνύκας καί τόν Ἄρειο Πάγο γιά νά ἐκχριστιανίσει τοὺς Ἀθηναίους, προσελκύοντας τά πρῶτα ἐκλεκτά μέλη τῆς τοπικῆς κοινότητος, ὅπως τόν Ἀρεοπαγίτη Ἅγιο Διονύσιο καί τήν ἀπό εὐγενῆ οἰκογένεια Δάμαριν. Εἶναι χαρακτηριστικό τό τμήμα τοῦ ὕμνου: «*τὴν γὰρ τοῦ νόμου ξέσας, λατρεῖαν τοῦ ῥάμματος, τοῖς πιστοῖς κατήστραψας, τὴν γνῶσιν τοῦ Πνεύματος*».

Ὁ συνδυασμός τῆς Πνύκας μέ τήν παρουσία τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν στήν πόλη τῆς σοφίας, εἶναι κομβικό σημεῖο συνάντησης τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας μέ τήν ἀρχαιοελληνική σκέψη. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος κήρυξε στοὺς τότε φιλοσόφους, ξεκινώντας μέ τήν ἱστορική φράση ἀπό τό βωμό «*Ἀγνώστῳ Θεῷ*». Καί ὁ λόφος τῆς Πνύκας, ὁ τόπος συγκέντρωσης τῶν Ἀθηναίων πολιτῶν, μελῶν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Δήμου, ἀπετέλεσε ἄριστο ὑπαίθριο βῆμα γιά τή δημόσια ἐκθεση αὐτῆς τῆς νέας διδασκαλίας. Καί συνιστᾷ Ὁρθόδοξη Μνήμη ὁ ἐτήσιος Μέγας Πανηγυρικός Ἑσπερινός στό χώρο τοῦ Ἀρείου Πάγου καί τῆς Πνύκας.

Ὅπως εἶπατε πρὶν λίγα χρόνια, Μακαριώτατε, «Οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ Ἕλληνες, οἱ Εὐρωπαῖοι πρέπει νά εὐχαριστοῦμε περισσότερο ἀπὸ ὅλους τόν Παῦλο, γιατί εἶναι ὁ διδάσκαλός μας. Εἶναι ὁ κήρυκας τῆς ἀγάπης καί εἶναι ἀκόμη κοινωνικός ἐργάτης». Καί ἐπίσης «ἡ μεγαλύτερη ἀνάγκη τῆς πατρίδας μας, τοῦ λαοῦ μας, μέσα σέ ἓνα ταραγμένο κόσμιο, εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ συνεννόηση, ἡ ἔνωση. Νά κοιτάξουμε ποιά εἶναι τά λάθη μας καί πῶς μπορούμε νά τά διορθώσουμε. Ἔχουμε δύο μεγάλα ὅπλα πνευματικά, τόν χριστιανισμό καί τόν ἑλληνισμό. Ἄς ἀγκαλιάσουμε αὐτές τίς δύο δυνάμεις καί θά δοῦμε ὅτι ξεπερνιοῦνται οἱ δυσκολίες, ἡ ζωὴ γίνεται πιό ὁμορφη μέ σκοπὸ, περιεχόμενο καί ἀποτέλεσμα».

Εὐχηθεῖτε Μακαριώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ καὶ ἱδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, νά φωτίζει ὅλους μας γιά νά μένουμε ἐνωμένοι στοὺς κόλπους τῆς Ἀγίας Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ὁδηγούμενοι στήν αἰώνια Σωτηρία!

+ Ὁ Εὐρίπου Χρυσόστομος